SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1636

av Johanna Holmdahl (KD)

Förstatligande av blåljusverksamhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att analysera förutsättningarna för att inrätta en sammanhållen statlig civilskydds- och räddningsorganisation och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningen särskilt ska analysera erfarenheterna från Ukrainas statliga räddningstjänst avseende ledningsförmåga, resursuthållighet, civilskydd, samverkan med militära aktörer och samövning med Försvarsmakten samt belysa konsekvenserna för det kommunala självstyret och ansvarsfördelningen mellan stat och kommun, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sveriges totalförsvar kräver att civilskydd och räddningstjänst har förmåga att verka under höjd beredskap och ytterst krig. I händelse av väpnat angrepp mot Sverige kommer landet att utsättas för omfattande påfrestningar såsom sabotage, fjärrbekämpning och teknologisk krigföring. Räddningstjänst kommer då utgöra en av de viktigaste resurserna för befolkningsskydd och för att upprätthålla motstånd.

Idag bygger svensk räddningstjänst på ett kommunalt huvudmannaskap vilket innebär sårbarheter inför höjd beredskap bland annat i form av olika förutsättningar ekonomiskt, materiellt och personellt. En stor del av den svenska räddningsstyrkan består av räddningspersonal i beredskap, varav många har andra krigsplaceringar eller civilplikt som kan konkurrera i händelse av mobilisering. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i fredstid en samordnande och stödjande funktion men inget operativt befäl över de kommunala räddningstjänsterna. Samverkan och samövning med Försvarsmakten är idag begränsad (och bör utvecklas nationellt.

Erfarenheterna från det fullskaliga kriget i Ukraina visar tydligt hur avgörande en sammanhållen, centralt leddräddningstjänst är för att upprätthålla samhällsfunktionen under angrepp. Ukrainas statliga räddningstjänst (DSNS/SESU) har visat påtaglig uthållighet genom en enhetlig lednings- och stabsorganisation med tydliga kommandovägar som kan omfördela personal och tung materiel över landet utan kommunala eller regionala gränshinder. Det finns även en samlad kompetens inom avancerad sök- och räddning i raserade byggnader (USAR), civil ammunitions- och minröjning (EOD), CBRN-skydd samt storskalig befolkningsvarning och evakuering.

För att säkerställa att svenskt civilförsvar möter framtida hot bör regeringen tillsätta en utredning med uppdrag att pröva strukturella reformer av räddningstjänst och civilskydd. Utredningen bör särskilt belysa organisationsmodeller samt analysera för- och nackdelar med en statlig räddningstjänstmyndighet alternativt en hybridmodell där kommunerna behåller primäransvaret i fred, men där en statlig civilskyddskår svarar för nationella spetsresurser, ammunitionsröjning och omedelbart övertar operativ ledning vid höjd beredskap. Utredningen bör även inkludera konsekvenser för kommunalt självstyre och hur ansvars- och kostnadsfördelningen mellan stat och kommun ska balanseras.

Sverige bör tillvarata lärdomar från Ukraina och omedelbart utreda möjligheterna att skapa samlad styrning av civilskyddet/blåljusorganisationen bättre rustad för allvarliga kriser och krig.

Johanna Holmdahl (KD)